

Організація наукового історичного дослідження

Головним компонентом ОНП за спеціальністю В9 «Історія та археологія» за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти є виконання самостійного наукового дослідження в рамках теми дисертації на здобуття наукового ступеню «доктор філософії» (PhD). Аспірант навчається самостійно здійснювати науковий пошук, збирати й аналізувати джерельну й історіографічну базу дослідження, формулювати проблему роботи, обирати адекватні методи теоретичного й експериментального дослідження, проводити дослідницьку діяльність на всіх його етапах, обробляти дані та використовувати їх для перевірки основних гіпотез дисертації. З огляду на це важливим є формування в аспірантів знань, умінь і навичок, які б дозволили обрати оптимальні шляхи виконання цих завдань. Навчальна дисципліна «Організація наукового історичного дослідження» має практичну спрямованість й **орієнтована на:**

- ознайомлення аспірантів з основами наукознавства та методології наукових досліджень;
- набуття ними практичних навичок застосування загальнонаукових та спеціально-історичних методів у наукових історичних дослідженнях;
- формування навичок організації процесу наукового дослідження та оприлюднення його результатів;
- розвиток умінь роботи з різними джерелами інформації у процесі наукового дослідження;
- формування готовності до науково-дослідної роботи, стимулювання пошукової активності, прагнення до творчого пошуку.

Метою курсу є вивчення теоретико-методологічних основ наукових досліджень і практики організації наукової діяльності, формування й розвиток навичок застосування різних методів наукового пошуку в професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі **здобудуть:**

- здатність до пошуку, аналізу та самостійної класифікації сукупності джерел, достатніх для реалізації дисертаційного дослідження;
- уміння оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки і застосовувати їх у власних дослідженнях та/або під час наукової діяльності;
- готовність застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань, у тому числі й у міждисциплінарних галузях;
- здатність застосовувати різні види письмових та наукових текстів; розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості оформлення результатів дослідження у письмовій і усній формі;
- здатність проектувати та переконливо представляти групі фахівців проект науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі;
- здатність дотримуватись етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.
- здатність презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та широкому загалу;
- здатність завершити оригінальне наукове дослідження у вигляді дисертаційної роботи, заснованої на критичному аналізі джерел і синтезі наукових ідей та нових знань, і забезпеченій необхідним науковим апаратом;
- здатність висвітлювати історичні проблеми у формі, доступній для широкої аудиторії різного віку та фаху; публікувати наукові та науково-популярні тексти у фахових виданнях, ЗМІ, інформаційних ресурсах та ін.
- уміння користуватися нормативно-правовими і програмно-методичними документами, що визначають роботу в науковій установі та закладі освіти; визначати мету

інноваційної діяльності, обґрунтувати необхідні внесення змін і готовність впроваджувати інноваційні прийоми у науково чи навчально-методичну роботу.

Міжпредметні зв'язки: навчальна дисципліна «Організація наукового історичного дослідження» пов'язана з усіма дисциплінами навчального плану, оскільки передбачає формування універсальних умінь проводити наукові дослідження з актуальних проблем у сфері історії та археології.

Методологічні проблеми історичної науки.

Нормативна дисципліна «Методологічні проблеми історичної науки» забезпечує формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти фахових компетенцій теоретико-методологічного змісту, які забезпечують високу здатність розв'язувати теоретичні, методологічні, дослідницькі та практично орієнтовані проблеми у галузі освіти і науки.

Головні **завдання** дисципліни концентруються навколо набуття компетенцій, придатних для здійснення наукового аналізу, змістовного наповнення та інтерпретацій сучасних методологій, методів наукового дослідження у новочасній історичній науці, формування умінь та навичок роботи з історіографічними джерелами (оригінали праць вітчизняних та зарубіжних вчених), набуття навичок критичного осмислення теоретичного багажу, вміння використати набуті знання у власному науковому дослідженні.

Проблеми археології та давньої історії України

Курс «Проблеми археології та давньої історії України» має на меті сформувати уявлення про археологічні культури України доби палеометалу та початку раннього залізного віку (V–I тис. до н. е.) на основі вивчення історії дослідження археологічних культур, сучасного рівня наукової проблематики, археологічних пам'яток та матеріальної культури, етнічних та лінгвістичних визначень, реконструкції давньої етно-політичної історії України.

Завдання курсу: дати системні знання про основні поняття археології України доби палеометалу; про культурно-історичні спільності та археологічні культури доби енеоліту, ранньої, середньої та пізньої бронзи і початку раннього залізного віку; про історію наукового вивчення археології доби палеометалу; про головні проблеми наукового дослідження археологічних культур України від енеоліту до скіфського часу.

Міждисциплінарні зв'язки: первісна археологія, давня та середньовічна історія України,

Соціально-економічні студії історії України

Курс передбачає вивчення господарських та соціальних трансформацій, що відбувалися на українських землях та історико-економічне трактування цих процесів науковцями. Курс надає його слухачам необхідний фактографічний матеріал для отримання цілісної картини з соціально-економічної історії України.

Аспіранти оволодіють системними теоретичними знаннями з соціально-економічної історії України та історії світової та вітчизняної економічної думки; розвинути навички історико-економічного аналізу моделей розвитку нашої держави в контексті розвитку світогосподарських процесів від найдавніших часів до сьогодення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти зможуть **сформувати або розвинути:**

- здатність до пошуку, аналізу та самостійної класифікації сукупності джерел, достатньої для реалізації дисертаційного дослідження;

- уміння оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки і застосовувати їх у власних дослідженнях та/або під час науково-педагогічної діяльності;

– готовність застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв’язання дослідницьких і практичних завдань, у тому числі й у міждисциплінарних галузях;

– здатність застосовувати різні види письмових та наукових текстів;

– розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості оформлення результатів дослідження у письмовій і усній формі.

Сучасний фаховий історіографічний дискурс.

Навчальна дисципліна «Сучасний фаховий історіографічний дискурс» базується на основі засвоєних знань здобувачами, які були сформовані в період навчання за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) ступеня вищої освіти.

Предметом інтегративного курсу «Сучасний фаховий історіографічний дискурс» є актуальні теоретико-методологічні проблеми історіографії історії України, зарубіжної гуманітарної науки у світлі новітніх тенденцій її розвитку.

Метою навчання є формування активної позиції здобувачів у процесах оволодіння теоретичними знаннями, уміннями та навичками, засвоєнням принципів здійснення наукових досліджень, усвідомлення зв’язку власної досліджуваної тематики з тенденціями розвитку світової та української історичної науки.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі мають набути **таких компетенцій**:

– уміти аналізувати сучасні концепції історичної науки; володіти методологією і методами історіографічного дослідження;

– виробити власну точку зору щодо процесу націоналізації історії України;

– обґрунтувати позицію щодо українського історичного гранд-нарративу, виробити оцінку стану історіографічних досліджень регіональної та локальної історії.

Сучасні історіографічні студії

Українська історична наука перебуває на переломному етапі свого розвитку. Це визначає особливу важливість вивчення головних тенденцій розвитку історичної науки в світі, сучасних тенденцій в історіографічному процесі, не орієнтованого на вичленення «магістрального шляху» пізнання минулого, а представляє все багатство, різноманіття історичної науки, широкий арсенал методів і форм історичного пізнання, розроблений протягом останніх десятиліть. З огляду на це, навчальна дисципліна «Сучасні історіографічні студії» є важливою в циклі підготовки аспірантів і здатна допомогти їм під час здійснення власних наукових історичних досліджень. Розуміння тенденцій сучасного історіографічного процесу, провідних його шкіл і напрямків змушує по-новому, з позицій сучасних досягнень у різноманітних галузях науки, вивчати різні історичні проблеми.

Світоглядний аспект історичної науки особливо рельєфно проступає у сфері історіографії, де порівнюються як різні методологічні підходи, так і результати історичних досліджень. Вивчення історії історичної науки розширює кругозір і допомагає слідкувати за рівнем її розвитку: визначати ступінь вивченості тих чи інших проблем і бачити нові дослідницькі рубежі. Історія історичної науки є частиною суспільної думки всієї духовної культури. Вивчення курсу «Сучасні історіографічні студії» включає в себе:

– ознайомлення з загальними тенденціями історіографічного процесу останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ ст. у державах Західної Європи, Північної та Латинської Америки й провідних держав Азії, Африки й в Австралії;

– вивчення теоретично-методологічних підходів провідних напрямків і течій в сучасній історіографії, як у «традиційній», так і в «новій історичній науці»;

– знайомство з основними школами і течіями в сучасній історичній науці;

– вивчення праць їхніх найбільших представників;

– трактування важливих проблем вітчизняної і всесвітньої історії з погляду новітніх концепцій і методологічних підходів.

Метою навчальної дисципліни є сформувати в аспірантів розуміння головних сучасних тенденцій розвитку історичної науки, її зв'язків з іншими суміжними історичними дисциплінами та іншими науками, що може сприяти їм при здійсненні власних наукових історичних досліджень. Дати характеристику основних шкіл і напрямків новітньої історіографії, ознайомити здобувачів вищої освіти з науковим доробком їх провідних представників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти **зможуть**:

– знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії історичної науки, принципи і методи історіографічного пізнання, основні типи і види історіографічних джерел;

– володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі;

– орієнтуватися в головних тенденціях розвитку історичної науки на сучасному етапі, знати провідні школи й напрямки, їхніх представників та їхні наукові праці;

– розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності;

– розуміти загальні та специфічні риси сучасного історіографічного процесу в різних країнах і регіонах Західної Європи, США, державах Сходу; вміти пов'язати головні його тенденції з особливостями розвитку української історіографії;

– застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження й обробки інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів;

– зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Українська історична думка у XX – на початку XXI століття.

Тематичний логеум дисципліни складає специфіка філософських та епістемологічно-історичних поглядів українських вчених, наукові твори яких визначають розвиток теоретичних складових вітчизняної історичної науки від позитивізму й неокантіанства до концепцій модернізму й постмодернізму XX – початку XXI століть.

Мета вивчення даного вибіркового компоненту ОНП «Історія та археологія» передбачає формування таких фахових компетенцій, як здатність здобувачів до теоретичних узагальнень, аналізу ідейної та історико-філософської спадщини української історіографії, вміння застосовувати набуті знання з метою обґрунтування теоретичної складової та джерельної бази кваліфікаційного наукового дослідження, заявок на участь у науково-теоретичних проєктах та науково-педагогічній роботі у ВНЗ.